

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ

МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

на Централната избирателна комисия по прилагане на Изборния кодекс
за секционните избирателни комисии
(приети с Решение № 2435-НС от 17 април 2013 г. и
допълнени с Решение № 2460-НС от 21 април 2013 г. на ЦИК)

Съдържание:

	Общи положения	стр. 3
Част I.	Статут и правомощия на СИК	стр. 4
Част II.	Предизборен ден.....	стр. 7
	Получаване на книжа и материали	стр. 7
	Поставяне на указателни табели	стр. 6
	Подготовка на изборното помещение	стр. 7
Част III.	Изборен ден	стр. 9
Глава I.	Откриване на изборния ден	стр. 9
	Отваряне на изборното помещение	стр. 9
	Действия след отваряне на изборното помещение	стр. 10
	Кой може да присъства в изборното помещение	стр. 10
Глава II.	Действия при гласуване	стр. 11
Раздел I.	Легитимация на избиратели и вписване на данни в избирателния списък	стр. 11
	Основен избирателен списък	стр. 11
	Списък на заличените лица	стр. 12
	Допълнителна страница на основния избирателен списък.....	стр. 13
	Допълнителен избирателен списък	стр. 13
	Гласуване на хора с увреждания	стр. 13
	Гласуване на ученици и студенти	стр. 13
	Гласуване с придружител	стр. 14
	Гласуване на служебно заети лица – членове на СИК и охрана	стр. 15
Раздел II.		стр. 15
	Предоставяне на бюлетина на избирателя	стр. 15
	Стрешена бюлетина – чл. 201 от ИК	стр. 15
	Бюлетина с показан вот – чл. 180 от ИК	стр. 16
	Бюлетина със заснет вот – чл. 181 от ИК	стр. 16

Глава III. Закриване на изборния ден	стр. 16
Присъстващи лица	стр. 17
Преброяване на гласовете и попълване на протокола с резултатите от гласуването	стр. 18
Прибиране на бюлетините, книжата и печатите в торбата	стр. 22
Копиране на протокола	стр. 22

Общи положения

Съгласно чл. 26, ал. 1, т. 1–3 от Изборния кодекс Централната изборителна комисия следи за прилагането на кодекса на територията на страната и в изборителните секции извън страната и осъществява методическо ръководство и контрол върху дейността на изборителните комисии. В изпълнение на тези си правомощия ЦИК прие настоящите методически указания със свое Решение № 2435-НС от 17 април 2013 г.

С настоящите методически указания ЦИК цели да осигури бърз и надежден източник на информация за всеки етап на изборния процес и особено при възникване на спорни въпроси или необходимост от тълкуване на съответните правни норми при тяхното приложение в един динамичен изборен процес.

Точното изпълнение на методическите указания, от една страна, гарантира еднаквото прилагане на ИК от всички изборителни комисии, както и бързото ориентиране в обстановката и предприемане на адекватни и законосъобразни действия от членовете на комисииите, правилното попълване на изборните книжа и материали и гарантира осъществяването на активното и пасивно изборително право.

Секционните изборителни комисии осъществяват основната част от изборния процес – осъществяване на гласуването и отчитане на подадените в изборителните секции гласове за отделните кандидатски листи. Върху тях са възложени огромни отговорности. Резултатът от тяхната дейност е натоварен с огромни обществени очаквания, сбъднати предвиждания и разочарования, което неминуемо рефлектира върху оценката за дейността им и върху усещането за произвеждането на един законосъобразен изборен процес.

Част I. Статут и правомощия на СИК **Статут на секционните изборителни комисии**

Членовете на СИК са длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс.

Броят на членовете на секционните изборителни комисии, включително председател, заместник-председател и секретар, е от 5 до 9.

Решенията на комисията се вземат с мнозинство 2/3 от присъстващите членове. На таблицата е показан броят на присъстващите членове и с гласовете на колко от тях решението е прието:

Брой на присъстващите	Предложението се приема, ако са гласували “ЗА”
9	6
8	6
7	5
6	4
5	4

За заседанията се съставя протокол, който се подписва от председателя и секретаря.

Образец за протокол

ПРОТОКОЛ

Днес, 2013 г. в изборното помещение, в което се помещава изборителна секция №,, находящо се на етаж на сградата, находяща се на ул., гр./с., адм. район община област

се проведе заседание на СИК №, на което присъстваха:

1., председател
2., зам.-председател
3., секретар
4., член
5., член
6., член
7., член
8., член
9., член

Беше направено следното предложение за решение:

.....

Гласували “за”, “против”

След проведеното гласуване СИК прие следното

РЕШЕНИЕ:

.....

Ако по-малко от 2/3 от членовете на СИК гласуват “за”, решението се счита “ОТХВЪРЛЕНО”, което се отразява в протокола, както следва:

“ОТХВЪРЛЯ” предложението за/искането за

Час на приемане:

Председател:

Секретар:

* * *

Членовете на СИК могат да гласуват само „за” или „против” конкретното решение.

Решенията се подписват от председателя и секретаря на комисията. При отсъствие:

- **на председателя**, решенията се подписват от заместник-председателя и секретаря;
- **на секретаря**, решенията се подписват от председателя и заместник-председателя;
- **едновременно и на председателя и на секретаря**, решенията се подписват от заместник-председателя и член на комисията, определен с нейно решение, който е от квотата на партия, различна от тази, предложила заместник-председателя.

Когато председателят и заместник-председателят са предложени от една и съща партия или коалиция от партии, решенията се подписват от председателя и определен с решение член на комисията от квотата на партия, различна от тази, предложила председателя.

Правомощия на секционната изборителна комисия:

- съдейства на общинската администрация за подреждане на изборното помещение според изискванията на Изборния кодекс;
- следи за спазване на Изборния кодекс в изборното помещение и в района на секцията;
- осигурява свободното и спокойно протичане на гласуването в изборителната секция;
- разглежда жалби, по които се произнася незабавно, като решението се съобщава веднага на жалбоподателя;
- преброява гласовете за кандидатските листи;
- изготвя протокол за резултата от гласуването в изборителната секция – Приложение № 86;
- обявява на общодостъпно място пред изборителната секция резултатите от гласуването;
- предоставя срещу подпис на членовете на комисията, участниците в изборите или на техните представители и застъпници и на наблюдателите ксерокопие от подписания протокол с резултатите от гласуването в изборителната секция, на всяка

страница подпечатано с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателя и секретаря.

- предава попълнения протокол на РИК в срок до 24 часа след приключване на гласуването; предава на РИК изборителните списъци, по които е гласувано;

- предава останалите книжа и материали на областната администрация в срок до 24 часа след приключване на гласуването.

Указанията на председателя на секционната изборителна комисия са задължителни за всички граждани в изборното помещение. Тези указания могат да бъдат отменени с решение на секционната изборителна комисия.

Решението на секционната изборителна комисия, свързано с недопускане на

изборител до гласуване, може да се обжалва пред районната изборителна комисия,

която се произнася незабавно.

Част II. Предизборен ден.

1. Нормативна база:

1.1. Изборен кодекс – чл. 187 – 190.

1.2. Решения на ЦИК – решение № 2162-НС/15.03.2013 г. относно утвърждаване на образци на указателни табели и табла за РИК и СИК, образци на отличителните знаци на застъпници и представители на ПП, КП и ИК.

2. Изборни книжа:

Протокол за предаване и приемане на изборителния списък (Приложение № 74; където е приложимо – Приложение № 75, 76, 77, 78 или 79)

Протокол за предаване и приемане на изборни книжа и материали (Приложение № 80; където е приложимо – Приложение № 82, 83, 84 или 85)

2. Срокове: 11 май 2013 г.

3. Действия:

Получаване на изборни книжа и материали

Районната изборителна комисия, съвместно с областната и общинската администрация предава на СИК в съответния изборен район изборните книжа и материали.

При предаването се попълва:

- ✓ протокол за предаване и приемане на изборителния списък – Приложение № 74;
- ✓ протокол за предаване и приемане на изборни книжа и материали бюлетини, печат на комисията, формуляри за: протоколи, декларации списъци и др., подробно описани в приемно-предавателния протокол – Приложение № 80.

При съставянето на протоколите следвайте описаната в тях последователност. Протоколите са подписват от посочените в тях лица.

Поставяне на указателни табели пред сградата:

- ✓ Табели с формат А4, на които се изписват номерата на секциите в сградата и номерата на секциите и етажът, на който се намират;
- ✓ Табели с размери 50/30 см, насочващи избирателите с увреждания към секцията за гласуване на първия (партерен) етаж;

Поставяне на указателни табели по етажите на сградата:

- ✓ Табели с формат А4, на които се изписват номерата и местонахождението на избирателните секции и етажът.

Поставяне на указателни табели пред изборното помещение:

- ✓ **информационно табло с размери 70/50 см.** На него СИК поставя образец на бюлетина за гласуване. За целта СИК ползва бюлетина, върху лицевата страна на която се изписва текст „ОБРАЗЕЦ”. След края на изборния ден тази бюлетина се описва на отделен ред в протокола;
- ✓ **информационно табло за обявяване на кандидатските листи.** Листите се подреждат в последователност кандидатските листи на политическите партии, коалиции от партии и инициативни комитети отляво надясно по възходящ ред на номерата в бюлетината.
- ✓ **указателно табло (бял лист с формат А4),** на което с големи букви е указано, че избирателят може да изрази своя вот **само със знак „Х”, поставен с химикал, пишещ със син цвят,** което да се постави до вратата на изборното помещение, като долният край на листа да е не по-високо от 150 см (+/- 5 см) от пода;
- ✓ **информационен лист на ЦИК;**
- ✓ **табела с формат А4,** на която се отбелязва допълнителното предназначение на секцията, определена с решение на РИК, за гласуване на избиратели с увреждания на опорно-двигателния апарат и на зрението.

Подготовка на изборното помещение

Изборните помещения се оборудват от общинската администрация. Кабината/те за гласуване се поставят така, че да се осигури тайната на гласуването. Кабините трябва да осигуряват гласуването на избиратели с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението. Завесите на кабините трябва да са от непрозрачен плат в неутрален цвят, с височина най-малко 200 см от пода и да са добре осветени.

В кабините за гласуване се поставя маса, върху която избирателят да упражни вота си върху бюлетината, стол и химикал, пишещ със син цвят.

В кабините за гласуване се поставя табло, на което с големи букви е указано, че избирателят може да изрази своя вот **само със знак „Х”, поставен с химикал, пишещ със син цвят.**

Таблото е бял лист с формат А4.

Думите са изписани по дължина на листа.

Таблото се поставя в кабината за гласуване, на стената срещу входа на кабината, като долният край на листа да е не по-високо от 150 см (+/- 5 см) от пода.

Изборното помещение се оборудва с копирна машина (ксерокс) като задължително се проверява нейната изправност чрез копиране на тестова страница..

Членовете на СИК подреждат масите, столовете, кабините за гласуване и останалите помощни материали, които ще се използват в изборния ден, по начин и ред, позволяващ незабавното започване на изборния ден.

След проверката и подреждането на изборното помещение членовете на СИК запечатват с хартиена лента, на която се подписват.

Изборните помещения и помещението, в което се помещава ПСИК, се охраняват отвън от служители на Министерството на вътрешните работи.

Важно да се знае:

Задължително пробвайте дали копирната машина е изправна и работи – включете я в ел. мрежа и направете пробно копие.

Председателят на СИК да получи списък с членовете на СИК и техните телефони.

Част III. Изборен ден

Глава I. Откриване на изборния ден

1. Нормативна база:

Изборен кодекс – чл. 191 – 208.

2. Изборни книжа:

Протокол за маркиране на печата на СИК – Приложение № 81.

3. Срокове:

7,00 часа на 12 май 2013 г.

8,00 часа на 12 май 2013 г. – само при липса на кворум от членове на СИК в 7,00 часа.

3. Действия:

Отваряне на изборното помещение

Съберете се пред секцията поне 10–15 минути преди 7,00 часа. При липса на член на комисията – по телефона се установява дали ще се яви или не.

За да отворите изборното помещение, трябва да присъстват най-малко:

3 членове при 5-членни СИК

4 членове при 6-, 7-членни СИК

5 членове при 8-, 9-членни СИК.

При липса на кворум – НЕ ОТВАРЯЙТЕ изборното помещение. Председателят на СИК уведомява РИК кой член на СИК отсъства. Председателят на СИК да разполага с телефонните номера на членовете на СИК и РИК.

Ако в 7,00 ч. са се явили повече от половината от членовете на комисията, но не се е явил председателят, изборното помещение се разпечатва и изборният ден се

открива от заместник-председателя, което обстоятелство се вписва в протокола на секционната изборителна комисия с изборните резултати, за което уведомява РИК.

Ако до 8,00 часа не се явят необходимия брой членове, РИК назначава резервни членове.

При отварянето на изборното помещение може да присъстват:

- ★ кандидати;
- ★ застъпници на кандидатските листи за съответната секция;
- ★ представители на ПП, КП и ИК;
- ★ наблюдатели;
- ★ журналисти;
- ★ избиратели.

Действия след отварянето на помещението

1. Проверете:

- ★ дали изборните книжа и материали са налични.
- ★ дали урната е празна.

2. След проверката урната се затваря и се запечатва с хартиени ленти, подписани от присъстващите членове на комисията.

3. Председателят на СИК отпечатва плика с печата и маркира по уникален начин повърхността му с резец.

4. Председателят поставя три отпечатъка от маркирания печат в протокола – Приложение № 81.

5. Протоколът за маркиране на печата се подписва от всички членове на комисията.

6. Определете функциите на всеки от членовете на СИК и ги запишете в решението си.

СЛЕД ИЗВЪРШВАНЕТО НА ТЕЗИ ДЕЙСТВИЯ председателят обявява изборния ден за открит и СИК може да започне работа.

Член на ръководството на СИК уведомява РИК за откриването на изборния ден. Членовете на СИК са длъжни да поставят и носят предоставените им знаци, съответстващи на длъжността им.

Кой може да присъства в изборното помещение

По време на гласуването освен членовете на СИК в изборното помещение може да присъства само по един регистриран наблюдател на една и съща организация и представител на партия, както и по един застъпник за една листа за тази секция. Чуждестранните наблюдатели се придружават от преводач, на който се осигурява достъп до помещението. Те се легитимират, както следва:

- ★ кандидатите за народни представители – със заверен препис от решението на РИК за регистрация на кандидатската листа;
- ★ представители на партии и коалиции от партии – с оригинал или заверено копие на пълномощно от представляващия партията или коалицията от партии;

- * наблюдателите – с удостоверение за регистриран наблюдател. В една секция може да присъства само по един регистриран наблюдател на една и съща българска неправителствена организация;
- * чуждестранни наблюдатели – с удостоверение за регистриран наблюдател. В една секция може да присъства повече от един чуждестранен наблюдател;
- * преводач на чуждестранни наблюдатели;
- * застъпник – с удостоверение за застъпник за съответната секция.

Застъпниците са длъжни да носят в изборния ден само отличителни знаци по образец – на бял фон е изписано „Застъпник“.

СИК записват гореизброените лица в предоставените за това Списъци, като за наблюдателите се записва и часа на влизане и напускане на изборното помещение.

ВАЖНО! Един наблюдател може да присъства и наблюдава изборите в свободно избрани от него секции.

Отличителни Знаци

Представителите на ПП, КП и ИК са длъжни да носят в изборния ден само отличителни знаци по образец, утвърден от ЦИК, като на бял фон с черни букви се изписва качеството им.

От изборното помещение се отстраняват представителите, застъпниците и наблюдателите, които носят отличителни знаци извън одобрените от ЦИК, се отстраняват от избирателната секция с решение на секционната избирателна комисия. Липсата на отличителен знак не е основание за отстраняване от изборното помещение.

Глава II. Действия при гласуване.

Раздел I. Легитимация на избирателите

Избирателните списъци са официални документи с най-голямо значение за законността на изборния процес, а членовете на СИК – длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс. Ето защо е необходимо списъците да бъдат попълвани внимателно и при пълното спазване на закона и указанията на ЦИК.

Основен избирателен списък

Допускайте до гласуване избирателите един по един.

За да допуснете избирателя до гласуване, трябва да проверите дали фигурира в основния избирателен списък, като:

Първо, установите самоличността му. За целта:

Проверете данните от

- * личната карта или
- * зеления паспорт за родените до 31.12.1931 г.

НЕ СЕ ДОПУСКА гласуване с шофьорска книжка или задграничен паспорт.

Ако личната карта е с изтекъл срок или повредена, или избирателят заяви, че е изгубена, унищожена, открадната или в процес на издаване – **СПРЕТЕ!**

В тези случаи избирателят трябва да представи оригинално удостоверение за издаване на лични документи по чл. 195, ал. 1 от Изборния кодекс със снимка, издадено от съответното районно управление на МВР.

Второ, намерите името на избирателя в избирателния списък. Сравнете трите имена и постоянния адрес от личната карта и избирателния списък, БЕЗ ДА ГИ ЧЕТЕТЕ ГЛАСНО.

Трето, попълните списъка, като задължително трябва да впишете ЕГН, вид и номер на документа за самоличност. НЕ ДИКТУВАЙТЕ НА ГЛАС. Без значение е дали се познавате лично с избирателя или сте роднини с него!

Ако установите разлика между данните в личната карта, съответно удостоверението за издаване на лични документи, и имената на избирателя съгласно данните в избирателния списък, запишете данните от личната карта в графата „Забележки” на избирателния списък.

Списък на заличените лица

Ако не намерите името на избирателя в избирателния списък, проверете дали е вписан в Списъка на заличените лица, които не могат да бъдат дописвани в избирателния списък – Приложение № 7 от изборните книжа.

Има две възможности – да откриете името му там или да не го откриете.

Ако откриете името му там, СПРЕТЕ!

Върнете личната карта на избирателя и го уведомете, че не може да гласува, защото е вписан в Списъка на заличените лица – уведомете го за причината за вписването му в списъка и че ще бъде допуснат да гласува само ако представи удостоверение от общината – Приложение № 14 от изборните книжа, с което може да се снабди и в изборния ден.

Избирател, който фигурира в този списък, може да бъде допуснат да гласува само, след като представи оригинално удостоверение от общината – Приложение № 14, че основанието за вписването му в списъка е отпаднало или не е налице! Тогава:

- заличете избирателя от Списъка на заличените лица, които не могат да бъдат дописвани в избирателния списък, като прекарате черта през името и другите данни на избирателя и отбележете причината в графа „Забележки” на този списък;

- впишете имената и другите му данни от личната карта в допълнителната, празната страница на избирателния списък – под чертата, поставена от общинската администрация;

- вземете удостоверението и след края на изборния ден го приложете към основния избирателен списък;

- в графа „Забележки“ отбележете основанието за вписване – „издадено удостоверение от общинската администрация по чл. 48б от ИК”.

Допълнителната страница на изборителния списък

Ако не откриете името на изборителя в Списъка на заличените лица, които не могат да бъдат дописвани в изборителния списък и изборителят е с адресна регистрация съгласно адреса, записан в личната карта на територията на вашата секция, той следва да гласува във вашата секция.

ВПИШЕТЕ имената и другите данни от личната карта в допълнителната страница и допуснете изборителя да гласува.

В допълнителната страница на изборителния списък (Приложение № 1 от изборните книжа) се вписват и лицата, заети в произвеждането на изборите като членове на СИК или охрана на съответната секция, ако не фигурират в отпечатания изборителен списък, след като попълнят декларация Приложение № 72 от изборните книжа. Декларациите и удостоверенията по чл. 48б от ИК се прилагат след края на изборния ден към изборителния списък .

В края на изборния ден, след приключване на гласуването, председателят и секретарят на СИК се подписват под последното име на вписания в допълнителната страница изборител.

ВНИМАНИЕ! Правете разлика между допълнителна страница и Допълнителен изборителен списък.

Допълнителен изборителен списък.

Допълнителният изборителен списък се съставя от СИК в изборния ден. След приключване на гласуването допълнителният изборителен списък се подписва от председателя и секретаря на СИК.

В него се включват следните три категории изборители:

- **с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението**, които гласуват в секция, различна от секцията им по постоянен адрес. Те имат това право, но трябва да попълнят и декларация – Приложение № 70, преди да бъдат допуснати да гласуват. Декларацията се прикрепя към Допълнителния списък. Предупредете ги, че двойното гласуване е престъпление!;

- **изборители с удостоверение за гласуване на друго място**. Право да получат такива удостоверения имат членовете на ЦИК, РИК, кандидатите за народни представители и наблюдателите. Задръжете удостоверението и го приложете към този списък;

- **ученици или студенти – редовно обучение**, които освен лична карта трябва да представят и:

- * Декларация – Приложение № 71, че не са гласували и няма да гласуват на друго място,
- * ученическа или студентска книжка, заверена за съответната година или семестър, от учебно заведение със седалище в населеното място на изборителната секция.

Двама членове на СИК се подписват в ученическата или студентската книжка, като отбелязват в нея, че лицето е гласувало. Декларацията се прикрепя към

Допълнителния списък в края на изборния ден. Предупредете ги, че двойното гласуване е престъпление!

СИК са длъжни да предоставят на избирателите образци на декларациите, описани по-горе.

ВАЖНО! ДОКУМЕНТЪТ ЗА САМОЛИЧНОСТ НА ИЗБИРАТЕЛЯ СЕ ВРЪЩА САМО, СЛЕД КАТО ТОЙ ПОЛОЖИ ПОДПИСА СИ В ИЗБИРАТЕЛНИЯ СПИСЪК!

Гласуване с придружител

Кога се допуска придружител:

Неграмотността не е основание за гласуване с придружител.

Допуска се присъствието на посочен от избирателя придружител, когато избирателят е с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението, което не му позволява да извърши сам необходимите действия при гласуването.

Придружителят трябва да удостовери самоличността си с лична карта.

Ако увреждането е удостоверено с документ от ТЕЛК (НЕЛК), председателят на СИК може да разреши гласуването да се извърши с помощта на придружител. Копие от документа на ТЕЛК (НЕЛК) се прилага към допълнителния избирателен списък и е неразделна част от него.

Ако увреждането не е удостоверено с документ на ТЕЛК (НЕЛК), по изключение с решение на комисията гласоподавателят може да бъде допуснат да гласува с придружител.

Не могат да бъдат придружители следните категории лица:

- ★ член на СИК;
- ★ представител на партия, коалиция от партии или инициативен комитет;
- ★ застъпник;
- ★ наблюдател;
- ★ лице, което е било вече придружител на двама други избиратели.

Какво отразява СИК и къде

В графа „Забележки“ на основния избирателен списък се записват трите имена и ЕГН на придружителя по личната карта на придружителя.

Тези данни се вписват и в списъка за допълнително вписване на придружителите. След гласуването придружителят се подписва в само в този списък.

СИК връща личната карта на придружителя само, след като той се подпише в списъка за допълнително вписване на придружителите.

След приключване на гласуването този списък се подписва от председателя и секретаря на СИК.

Гласуване на служебно заети лица – секция и охрана

Лицата, заети в произвеждането на изборите като членове на СИК или охрана на съответната секция, могат да гласуват в секцията, в която са назначени.

Те се вписват в допълнителната страница на избирателния списък.

Раздел II. Гласуване

Предоставяне на бюлетина на избирателя

След вписване на данните на избирателя в избирателния списък член на СИК предоставя на избирателя бюлетина за гласуване.

Бюлетините са подредени в кочан. Откъснете внимателно от кочана само една бюлетина. Забранено е да откъсвате бюлетини от кочана предварително.

Разгърнете бюлетината и се уверете, че тя е по образец и е празна!

Ако бюлетината не е отпечатана съгласно утвърдения образец или е попълнена, или има зацапвания, или механични увреждания – отделете я и напишете върху гърба ѝ „унищожена“.

След като вие и избирателят се уверите, че бюлетината е само една, че не е попълнена и отговаря на образца, **поставете един печат** на гърба на бюлетината, на обособеното за това място и подайте бюлетината на избирателя.

Той влиза в кабината за гласуване, там отбелязва вота си, сгъва бюлетината и излиза със сгънатата бюлетина.

Поставете втори печат на гърба на бюлетината и разрешете на избирателя да я пусне в урната.

Не допускайте избирателя да пусне бюлетината в урната, без да сте положили върху нея втори печат!

Сгрешена бюлетина – чл. 201 от ИК

Ако избирателят сгреша при попълването на бюлетината, той има право да поиска втора бюлетина – но само веднъж.

Вземете сгрешената и, без да я разгъвате, надпишете върху гърба ѝ „сгрешена“. Отделете я настрана.

Подайте на избирателя втора бюлетина, като я подпечатате по вече указания ред.

Бюлетина с показан вот – чл. 180 от ИК

Избирателите нямат право след попълване на бюлетината и преди пускането ѝ в избирателната урна да я разгъват по начин, позволяващ да се види отбелязаното маркиране за партия, коалиция от партии или инициативен комитет.

Ако избирател стори това, бюлетината се изнемва от СИК, а избирателят не бива да се допусне да гласува и да се подписва в списъка. В графата „Забележки“ срещу името му се отразява, че е показал вота си. Избирателят не се допуска и повторно да гласува.

Върху бюлетината СИК изписва „Недействителна по чл. 180 ИК“, отделя я настрана и след приключване на гласуването общият им брой се записва на отделен ред в протокола.

Бюлетина със заснет вот – чл. 181 от ИК

Избирателите нямат право да заснемат начина на гласуване с мобилни телефони, фотоапарати или друга възпроизвеждаща техника.

Ако избирател стори това, бюлетината се изнемва от СИК, а избирателят не бива да се допусне да гласува и да се подписва в списъка. В графата забележки срещу

името му се отразява, че е показал гласа си. Избирателят не се допуска и повторно да гласува.

Върху бюлетината СИК изписва „Недействителна по чл. 181 ИК“, отделя се настрана и след приключване на гласуването общият им брой се записва на отделен ред в протокола на СИК.

Тези три вида бюлетини – сгрешена, показан вот и заснет вот не се пускат в урната, нито се смесват с другите бюлетини, намерени в урната!

Бюлетините, намерени в урната, са гласове. Една бюлетина е равна на един глас, който може да бъде действителен или недействителен. Сгрешената бюлетина, бюлетината с показан вот и бюлетината със заснет вот не представляват глас!

Ето защо те не се броят при определяне на резултатите от гласуването и не се смесват с недействителните гласове (бюлетини) от урната. Преди отваряне на урната те се преброяват поотделно, полученото число се вписва на съответния ред от протокола, опаковат се, надписват се и се отстраняват от масата, на която ще се броят гласовете.

Глава III. Закриване на изборния ден.

Изборният ден приключва в 20,00 часа.

Когато пред изборното помещение в 20,00 часа няма избиратели, председателя на СИК обявява гласуването за приключило.

Когато в 20,00 часа пред изборното помещение има негласували избиратели, председателят и секретарят на СИК установяват техният брой и самоличност. Негласувалите предават личните си карти на СИК. Само тези избиратели се допускат да гласуват, но не по-късно от 21,00 часа.

След 20,00 часа, съответно 21,00 часа не се допуска гласуване.

Председателят на СИК обявява гласуването за приключило, след като гласуват избирателите, които са били пред изборното помещение в 20,00 часа, но не по-късно от 21,00 часа.

Преброяване на гласовете и попълване на протокола с резултатите от гласуването Присъстващи лица

При отварянето на урните и установяването на резултатите от гласуването в секцията могат да присъстват:

- ★ Кандидати за народни представители;
- ★ Застъпникът на кандидатската листа за съответната секция;
- ★ По един представител на ПП, КП или ИК;
- ★ По един наблюдател от организация, регистрирана за наблюдение на изборите;
- ★ Журналисти.

На присъстващите се осигурява пряка видимост при преброяването на гласовете. Преброяващият гласовете съобщава на висок глас резултатите, които установява.

Присъстващите са длъжни да спазват реда в помещението, да спазват указанията на председателя на СИК и да не пречат или препятстват работата на СИК.

Само СИК е компетентна да установи кой глас е действителен или не! Присъстващите лица не могат да се намесват в работата на СИК при установяването на гласовете.

Преди да започне да преброява гласовете, СИК определя с решение кой от членовете ѝ ще има достъп до бюлетините и ще брое, кой ще попълва протокола, кой ще опакова бюлетините и книгата и т.н.

Секция 4. Преброяване на гласовете и попълване на протокола

Общи правила

При преброяване на гласовете и попълване на протокола спазвайте точно дадените на съответния ред в него указания.

Започнете да работите в черновата на протокола.

Протоколът се състои от отделни листове с обособени страници, всеки от които е отпечатан на химизирана хартия в 4 екземпляра.

Всеки лист съдържа две страници, номерирани последователно.

В долния десен ъгъл на всяка страница от протокола е отпечатан уникален фабричен номер и два черни правоъгълника.

НЕ ДРАЙСКАЙТЕ ВЪРХУ ТЯХ! НЕ ПОЛЗВАЙТЕ ПРОТОКОЛА ЗА ПОДЛОЖКА ПРИ ПОПЪЛВАНЕ НА ЧЕРНОВАТА, ЗАЩОТО Е ОТПЕЧАТАН НА ХИМИЗИРАНА ХАРТИЯ.

При предаването на протокола в РИК всеки лист ще се сканира.

Системата разпознава протоколите по уникалният им номер и черните квадратчета.

Ако допуснете грешка на един лист от беловата, в никакъв случай не подменяйте само този лист със съответния лист от втория формуляр на протокол, наличен в СИК!

В този случай при сканирането системата няма да разпознае листът с различни номера и няма да го приеме като част от същия документ. СИК с такъв протокол ще бъде оставена да изчака приемането на всички други протоколи и книга на останалите СИК в многомандатния район от РИК. Всички членове на СИК ще бъдат събрани в областния център и в присъствието на РИК ще отворят торбата с бюлетините и останалите книга и материали и отново ще установят резултатите и съставят нов протокол.

Ето защо, вместо да си спестите време да препишете данните от сгрешения протокол в изборното помещение, на практика ще загубите много повече време и ще трябва да броите бюлетините повторно в пълен състав.

За да отстраните грешката, зачертайте грешната цифра или дума с черта така, че да се вижда написаното и напишете действителните данни. Всеки член на СИК да

подпише поправката отстрани. Ако са сгрешени данните и с цифри и с думи, зачертайте и поправете по описания начин и двете грешки!!!

В случай че грешката не може да бъде отстранена по този начин – използвайте втория формуляр на протокол (изцяло).

* * *

Преброяване на гласовете

Комисията разпределя задачите си, като определя кой от членовете ѝ попълва протокола и кой има достъп до бюлетините.

Определеният от комисията член започва да попълва черновата на протокола последователно и като се спазват точно указанията, дадени в самия протокол.

Спазвайте указанията, изписани на съответния ред от протокола.

Цифрите и буквите се изписват едро и четливо.

Преди да отворите избирателната урна, се попълва част първа на черновата на протокола.

По буква Б – отбелязва се броят на бюлетините, получени предния ден.

Точка 1 – брой избиратели според избирателния списък. Това е числото по т. 4 от приемно-предавателния протокол – Приложение № 74, с който СИК е приела избирателния списък.

Точка 2 – брой на избирателите, вписани в допълнителната страница на избирателния списък – под чертата.

Точка 3 – брой на избирателите, вписани в допълнителния избирателен списък в изборния ден – не смесвайте този списък с основния избирателен списък.

Тук е първата контрола.

Полученото число да е равно на сумата от числата по т. 6. Не продължавайте напред, преди да сте записали коректните числа.

Точка 4 – пребройте подписите, положени в избирателния списък – както в частта с отпечатаните имена, така и тези в допълнителната страница, както и подписите, положени в допълнителния избирателен списък. Полученото число запишете на този ред от протокола.

Тук е втората контрола, затова внимателно проверете числата и дали контролата е изпълнена. Не продължавайте напред, преди да сте записали коректните числа.

Точка 5 – приложения към избирателния списък. Съдържа три вида документи:

- Декларации по чл. 194 от ИК (снимка на Приложение № 72) – за охраната на секцията и членовете на СИК;
- Декларации по чл. 57, ал. 1 от ИК (снимка на Приложение № 73) – от граждани, живеещи в чужбина, ако не са включени в списъка на заличените лица. Подателите на този вид декларации не са включени в избирателния списък на секцията по постоянния им адрес и не фигурират в списъка на заличените лица.

- Удостоверения по чл. 48б, ал. 1 от ИК (снимка на Приложение № 14) – само за тези граждани, които са включени в списъка на заличените лица, но са представили удостоверението и са дописани в допълнителната страница на списъка (под чертата).

Точка 6 – тук се описват приложенията към допълнителния избирателен списък:

- Декларации по чл. 203, ал. 3 от ИК (снимка на Приложение № 70) – от избиратели с увреждания на опорно-двигателния апарат или зрението, които са допуснати да гласуват в избрана от тях секция;
- Декларации по чл. 207, ал. 1, т. 3 от ИК (снимка на Приложение № 71) – от ученици и студенти, които гласуват в избрана от тях секция в населеното място, където е тяхното учебно заведение;
- Удостоверение за гласуване на друго място по чл. 49 от ИК (снимка на Приложение № 18) – такива могат да имат само кандидатите за народни представители, членовете на РИК или ЦИК и наблюдателите.

Тук е другата част от първата контрола по т. 3 – съберете числата по всички подточки на т. 6 – сумата трябва да е равна на числото по т. 3 – брой избиратели, вписани в допълнителния избирателен списък.

Точка 7 – впишете броя на придружителите: а) вписани в графа „Забележки“ на избирателния списък и б) вписани в Списъка за допълнително вписване на придружителите. Числата по двете точки трябва да са еднакви

Точка 8 – на това място се записват лицата, вписани в трите списъка на СИК за лицата, присъствали в изборното помещение:

Списък на застъпниците;

Списък на наблюдателите;

Списък на представителите на партиите, коалициите от партии и инициативните комитети.

Точка 9 – тук запишете бюлетините, които са останали извън урната. Това са:

- ★ Неизползваните бюлетини;
- ★ Унищожените от СИК бюлетини – за таблата пред изборното помещение, повредени при откъсване от кочана или по друг начин;
- ★ Недействителните бюлетини по чл. 180 от ИК – тези, за които избирателите не са спазили забраната да не се разгъват по начин, позволяващ да се види отбелязаното маркиране за партия, коалиция от партии или инициативен комитет;
- ★ Недействителните бюлетини по чл. 181 от ИК – тези, за които не е спазена забраната за заснемане начина на гласуване с мобилни телефони, фотоапарати или друга възпроизвеждаща техника.
- ★ Сгрешените бюлетини.

След преброяването и описването им всички бюлетини по тази точка да се опаковат на пакети и се отстраняват от мястото за броене.

Това е краят на част първа на протокола.

Попълване на част втора от протокола.

Не отваряйте урната, преди да попълните част I от протокола.

За да пристъпите към тази част, трябва да сте разчистили масата за броене и да сте определили член на комисията, който ще има достъп до бюлетините и ще ги брои.

Урната се отваря и бюлетините се изваждат внимателно една по една, без да се изсипват наведнъж.

Първо се установява броят на намерените в урната бюлетини – всички бюлетини се преброяват и числото се записва в т. 10.

Тук е третата контрола – числото по т. 10 трябва да е равно на сумата от недействителните и действителните гласове.

За да установите броя на действителните и недействителните гласове, започнете броенето на извадените от урната бюлетини, като подреждате бюлетините на купчинки:

Купчинки с действителни гласове за всяка кандидатска листа. Бюлетините, подадени за всяка листа, се поставят на отделна купчинка. Купчинките се преброяват поотделно. Числото, установено за всяка купчинка, се нанася на реда за тази кандидатска листа в т. 14 от протокола. Общият брой на действителните гласове – сумата от числата по всички купчинки – се записва в т. 13.

Купчинки с недействителни гласове съгласно редовете в протокола по т. 11 – броят им се вписва в съответните подточки на т. 11 от протокола. Сумата от числата по подточките на т. 11 от протокола трябва да е равна на числото по т. 12 от протокола.

Сумата от числата по т. 14 от протокола (подадените действителни гласове за отделните кандидатски листи) трябва да е равна на числото по т. 13 от протокола (всички действителни гласове). Това е последната контрола.

Кодато действителността на глас е оспорена, СИК взема решение по това дали гласът е действителен или недействителен. Тези случаи се описват в протокол, който се прилага към протокола на СИК и на гърба на бюлетината се отбелязва номерът на решението.

След като попълните черновата и се убедите, че всички контроли по протокола са удовлетворени, преминете към попълване на беловата на протокола на СИК.

За целта:

Впишете номера на секцията, населеното място, избран район и другите данни от тази част на протокола, където е приложимо.

Запишете датата и часа на съставяне на протокола, имената на членовете на комисията и началото и края на гласуването.

Запишете имената на присъствалите при отварянето на урната и установяването на резултатите. Ако мястото не е достатъчно – продължете на допълнителен лист.

Пренесете внимателно данните от черновата на протокола ред по ред.

В буква В опишете дали е имало спорове по действителността на гласовете, какви решения са взети по тях.

В края на протокола отбележете какви жалби или заявления са постъпвали до СИК и какви решения е взела СИК по тях. Опишете и приложете към протокола всички жалби.

Отразете каква е била обстановката при провеждането на изборите.

Всички членове на СИК подписват протокола и се отбелязва в колко часа е станало това.

Член на СИК няма право да откаже да подпише протокола. Член на СИК, неподписал протокола без уважителни причини, носи административно-наказателна отговорност.

След попълване на беловата на протокола поставете в торбата:

- ★ Пакетите с всички бюлетини – неизползвани, сгрешените бюлетини, бюлетините по чл. 180 и чл. 181 от ИК, унищожените по други причини бюлетини, използваните бюлетини - извадените от избирателната урна, опаковани според установените резултати – действителни и недействителни ;
- ★ Печата на СИК, в отделен плик. **НО САМО СЛЕД КАТО ПРИКЛЮЧИТЕ С КОПИРАНЕТО И ПОДПЕЧАТВАНЕТО НА ПРОТОКОЛИТЕ;**
- ★ Протокола за маркиране на печата на СИК;
- ★ Останалите книжа и материали – черновата на протокола, приемно-предавателния протокол за списъка, списъците за вписване на застъпници, наблюдатели, представители на партии, коалиции от партии и инициативни комитети, списъка за вписване на лицата, получили копия от протокола на СИК и др.

Завържете торбата и я запечатайте с хартиена лента, като се подпишете върху нея. Запишете пълния номер на секцията върху лентата.

Върху торбата с маркер запишете пълния номер на секцията.

Извън торбата поставете в отделни пликове:

- ★ Основния избирателен списък, допълнителния избирателен списък и Списъка на заличените лица. Пликът не се запечатва.
- ★ В друг плик се поставя приемно-предавателният протокол – Приложение № 80 от изборните книжа, сгрешеният формуляр на протокола (ако има такъв) и неизползваният формуляр на протокола на СИК, както и Списъка за допълнително вписване на придружителите. Пликът не се запечатва. След въвеждане на данните от гласуването в Изчислителния пункт при РИК и приемане на протокола на СИК от РИК в този плик се поставя и екземпляра на протокола на СИК за областната администрация. Запечатва се от комисията по чл. 233, ал. 7 от ИК при приемане на книжата и материалите от СИК.
- ★ Протокола на СИК – в незапечатан плик.

Четвъртият екземпляр от протокола се поставя на вратата на изборното помещение след разпластяване на протокола от РИК.

Копиране на протокола на СИК
КОПИРАЙТЕ ПРЕДИ ДА ЗАПЕЧАТАТЕ ТОБРАТА – В НЕЯ ТРАБВА ДА
ОСТАВИТЕ ПЕЧАТА НА СИК!

Копирането се извършва след попълване на всички данни в протокола и подписването му от всички членове на СИК и преди предаването на протокола в РИК.

Копирането се извършва от определен от СИК член само в изборното помещение.

Преди копирането – запознайте се внимателно с инструкциите за работа с копирната машина и ги следвайте стриктно.

Право да получат заверено копие от протокола при поискване имат:

- ★ членовете на СИК;
- ★ представители ПП, КП и ИК – по един от ПП, КП и ИК
- ★ застъпници – за всяка кандидатска листа;
- ★ наблюдателите от българските неправителствени организации – по един за всяка организация, регистрирана като наблюдател на изборите.

Всяка страница от протокола се копира и преди да се завери с подпис и печат от председателя, заместник-председателя и секретаря на СИК, се сравнява дали данните от копието съответстват точно на оригинала.

СИК дава възможност на всяко лице, което има право да получи копие от протокола, да сравни дали данните от копието съответстват точно на оригинала.

След сравняването и ако копието отговаря точно на оригинала – председателят, заместник-председателя и секретарят на СИК подписват копията на протокола на всяка страница (лист) и полагат печата на комисията.

СПИСЪК ЗА ПРОВЕРКА НА ДЕЙСТВИЯТА НА СИК В ДЕНЯ
ПРЕДИ ИЗБОРИТЕ

- Предаване на избирателния списък – подписване на приемно-предавателен протокол – Приложение № 74
- Предаване на бюлетините и изборни книжа и материали – подписване на приемно-предавателен протокол – Приложение № 80
- Проверка на копирната техника – включване в ел.мрежа, копиране на пробен екземпляр
- Поставени указателни табели пред сградата
- Поставени указателни табели по етажите на сградата

- Поставено информационно табло с бюлетината за гласуване пред изборното помещение
- Поставено информационно табло за обявяване на кандидатските листи пред изборното помещение
- Поставено указателно табло със знака „X“ пред изборното помещение
- Поставен информационен лист на ЦИК пред изборното помещение
- Поставена табела с формат А4 със знака за хора с увреждания пред определената за това секция
- Поставена кабина/и за гласуване в изборното помещение
- Поставено указателно табло със знака „X“ в кабината за гласуване
- Масите и столовете в изборното помещение са подредени и готови
- Изборните книжа, бюлетини и материали са поставени в изборното помещение
- Изборното помещение е запечатано с хартиена лента, подписана от присъстващите членове на СИК и заключено

СПИСЪК ЗА ПРОВЕРКА НА ДЕЙСТВИЯТА НА СИК В ИЗБОРНИЯ ДЕН

ОТКРИВАНЕ НА ИЗБОРНИЯ ДЕН

- Явете се пред изборното помещение най-късно в 6:45.
- В 7:00 часа проверете дали е налице кворум – присъстващи членове на СИК: 3 при 5-членни СИК 4 при 6 и 7- членни СИК, и 5 при 8 и 9- членни СИК
- Отворете изборното помещение в 7:00 часа само ако е налице кворум – присъстващи членове на СИК: 3 при 5-членни СИК 4 при 6 и 7- членни СИК, и 5 при 8 и 9- членни СИК
- Ако в 7,00 часа не присъстват минималния брой членове на СИК – НЕ ОТВАРЯЙТЕ ИЗБОРНОТО ПОМЕЩЕНИЕ
Спазвайте указанията от *Какво да се направи, когато...*

След като отворите изборното помещение:

Изборните книжа и материали са налични

- Урната е празна и запечатана с хартиена лента
- Печатът на СИК е маркиран и протоколът е подписан от всички членове на СИК
- Определени са функциите на всеки член на СИК
- Отваряне на изборното помещение и приемане на избиратели

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ДОПУСКАНЕ ДО ГЛАСУВАНЕ И ГЛАСУВАНЕ

- Избирателят се легитимира с:
 - Лична карта
 - Зелен паспорт – само родените до 31.12.1931 г.
 - Удостоверение по чл. 195, ал. 1 от ИК, издадено от МВР – само когато личната карта е изгубена, унищожена, повредена или с изтекъл срок на валидност
- Избирателят фигурира в избирателния списък
- Задържате документа за самоличност на избирателя до пускане на бюлетината в урната и полагане подпис в избирателния списък
- Откъсвате само една бюлетина от кочана
- Разгъвате бюлетината за да се увери избирателя, че не е попълнена. Проверете дали бюлетината е само една.
- Полагате един печат на гърба на бюлетината – на указаното място и подавате сгънатата бюлетина на избирателя
- Избирателят гласува в кабината за гласуване
- Полагате втори печат на гърба на бюлетината – на указаното място. Бюлетината не бива да се разгъва
- Избирателят пуска бюлетината в урната
- Избирателят се подписва в избирателния списък

Връщате документа за самоличност на избирателя само след като се е подписал в избирателния списък

КАКВО ДА СЕ НАПРАВИ, КОГАТО:

I. В деня преди изборния ден:

Копирната машина не работи:

- * Обаждане на телефона на фирмата, осигуряваща копирните машини – предоставен от РИК. Следвайте инструкциите.
- * При неуспех: заявявате съдействието на техник от фирмата, осигуряваща копирните машини

II. В изборния ден – 12 май 2013 г.

1. При откриване на изборния ден:

В 7,00 часа не присъства председателя на СИК, но са се явили повече от половината членове на СИК:

- * Заместник-председателят отпечатва изборното помещение, маркира печата и открива изборния ден

В 7,00 часа не присъстват минималния брой членове на СИК:

- * Уведомете по телефона РИК кои членове не са се явили;
- * Изчакайте до 8,00 часа да се явят липсващите членове;
- * Ако до 8,00 часа не се явят липсващите членове на СИК, уведомете РИК, която ще назначи резервни членове;
- * След явяването на поне половината от членовете на СИК, включително новоназначените, резервните членове – открийте изборния ден.

2. При допускане на избирателят да гласува:

- * Ако избирателят не представя лична карта или зелен паспорт (за родените до 31.12.1931 г.) - Не се допуска до гласуване – указва се, че може да се удостоверява самоличността само с лична карта или зелен паспорт (за родените до 31.12.1931 г.) или с удостоверение от съответното районно управление на МВР по чл. 195 от ИК.

Ако личната карта е с изтекъл срок или повредена, или избирателят заяви, че е изгубена, унищожена, открадната или в процес на издаване:

- * в тези случаи избирателят трябва да представи оригинално удостоверение за издаване на лични документи по чл. 195, ал. 1 от

Изборния кодекс със снимка, издадено от съответното управление на МВР

3. При проверката на избирателя в избирателния списък:

Не намирате името на избирателя в избирателния списък:

- * Уверете се от постоянния адрес в личната карта на избирателя, че той трябва да гласува във вашата секция;

Ако е така:

- * проверете дали името на избирателя фигурира в Списъка на заличените лица, които не могат да бъдат дописвани в изборния ден;

Ако името му фигурира там:

- * уведомете избирателя за причината за заличаването му, както и че ще бъде допуснат да гласува само ако представи удостоверение по образец от общината – Приложение № 14

Ако постоянният адрес на избирателя не попада в обхвата на вашата секция:

- * Уведомете го, че трябва да гласува в секцията по постоянния си адрес

Ако постоянният адрес на избирателя попада в обхвата на вашата секция и името на избирателя не е в Списъка на заличените лица:

- * Впишете трите имена и данните от личната карта на избирателя в допълнителната страница на избирателния списък – под чертата с последното отпечатано име на избирателя

4. При гласуване с придружител

С придружител може да гласува само избирател, който е с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението, което не му позволява да извърши сам необходимите действия при гласуването;

- * Ако увреждането е удостоверено с документ от ТЕЛК (НЕЛК), председателят на СИК може да разреши гласуването да се извърши с помощта на придружител. Копие от документа на ТЕЛК (НЕЛК) се прилага към допълнителния избирателен списък и е неразделна част от него.

Ако увреждането не е удостоверено с документ на ТЕЛК (НЕЛК), по изключение с решение на комисията може да бъде допуснат да гласува с придружи